

ARVIOINNIN TILKKUTÄKKI

Arviointityökalu käsi- ja taideteollisuusoppilaitokseen

Soili Jukola-Kytölehto

**Kehittämishankeraportti
Helmikuu 2007**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Jukola-Kytölehto, Soili	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 28	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi ARVIOINNIN TILKKUTÄKKI Arviointityökalu käsi- ja taideteollisuusoppilaitokseen		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Rautio, Tuija		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kehittämishankkeessa kehitettiin arviointia helpottava työkalu käsi- ja taideteollisuusalan koulutukseen. Lähtökohtana on ollut opetusharjoittelussa toteutettu opintokokonaisuus. Opintokokonaisuus kuului käsi- ja taideteollisuusalan opetussuunnitelman yleisistä painotuksista kestävä kehityksen edistämiseen ja laadukkaaseen ja asiakaslähtöisen toimintaan. Se kehitti myös alan ydinosaamista kuten oppimistaitoja, ongelmaratkaisutaitoja, vuorovaikutusviestintätaitoja sekä yhteistyötaitoja. Opintokokonaisuudessa toteutettiin sisustuskokonaisuus kierrätysmateriaaleista oppilaitoksen asuntolan olotupaan.</p> <p>Arviointilomakkeen lähtökohtana käytettiin yleisesti tunnettuja pätevyysalueita, jotka ovat tuotannollistekninen alue, innovatiivinen alue, sosiokulttuurinen alue, motivaatioalue ja mukautumisalue.</p> <p>Arviointityökalun nimeksi tuli arvioinnin Tilkkutäkki. Arviointilomakkeeseen koottiin opintojakson tavoitteet ja arviointikriteerit. Arvioitavia asioita olivat työn tekninen suorittaminen, kierrätysmateriaalien käyttö, ryhmässä työskentely, motivaatio ja asiakaslähtöisen tuotteen valmistus. Opiskelija arvioi työskentelyään värittämällä kuvaavimman laatikon arviointilomakkeesta, josta ikäänkuin muodostui tilkkutäkki.</p> <p>Arvioinnin tilkkutäkki sopii erilaisten projektien arviointiin, koska siinä joutuu arvioimaan monia taitoja yhdessä opintokokonaisuudessa.</p> <p>Arvioinnin Tilkkutäkki sopii opiskelijoiden itsearviointiin, opettajalle arviointia helpottavaksi työkaluksi sekä kehityskeskustelujen rungoksi.</p> <p>Tilkkutäkki suunniteltiin vaatetusalan artesaanin opintoihin, mutta se on helposti muokattavissa alan muihin koulutusohjelmiin sopivaksi.</p>		
Avainsanat (asiasanat) arviointi, käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset, kierrätys, kvalifikaatiot		
Muut tiedot		

Author(s) Jukola-Kytölehto, Soili	Type of Publication Development project report	
	Pages 28	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title “PATCHWORK QUILT” EVALUATION Evaluation tool for the Crafts and Design Vocational Institute		
Degree Programme Vocational Teacher Education Collage		
Tutor(s) Rautio, Tuija		
Assigned by		
Abstract <p>The aim of this development project was to develop a tool to make evaluation easier for the Crafts and Design Institutes. This study was based on the teaching course, I carried out in my teacher training.</p> <p>The teaching course was part of the idea of good-quality customer service and improving sustainable development and it belonged to the curriculum of the Crafts and Design Institute. The course developed the students’ ability to solve problems and their communication, interaction, co-operation and learning skills. The students designed and carried out the interior decoration recycling of materials to the lounge at the dormitory.</p> <p>The evaluation form consisted of the designer’s five competence areas: production, innovation, socio – cultural, motivation and adaptation abilities.</p> <p>The aim of the course and the evaluation criterion were mentioned in the evaluation form. The layout of the form consisted of several squares which the students had to colour according to their learning results. Therefore the name “Patchwork Quilt”.</p> <p>The “Patchwork Quilt” form is a suitable tool for the students to evaluate themselves and for the teacher to evaluate his or her students.</p> <p>The “Patchwork Quilt” form was planned for the Artisans’ Clothing design and production curriculum, and it can easily be transformed to suit other departments in the Crafts and Design Institutes.</p>		
Keywords Evaluation, Crafts and Design Vocational Institution, recycling, qualification		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET	6
2.1 Tekstiilin ja vaatetuksen koulutusohjelma	7
2.2 Sisustuskokonaisuus kierrätysmateriaaleista – opintojakson tavoitteet	8
3 YHTEISTOIMINNALLINEN OPPIMINEN	11
4 ARVIOINNISTA	12
4.1 Itsearviointi	14
4.2 Ohjauskeskustelu	15
4.3 Hyvän arvioinnin edellytykset	17
4.4 Arvioinnin toteuttaminen käsi- ja taideteollisuusosalalla	17
4.4.1 Tyydyttävä osaaminen	18
4.4.2 Hyvä osaaminen	18
4.4.3 Kiitettävä osaaminen	19
5 ARVIOINNIN TILKKUTÄKKI	20
5.1 Tilkkutäkin sisältö	22
5.2 Tuotannollistekninen alue	22
5.3 Innovatiivisuusalue	23
5.4 Sosiokulttuurinen alue	23
5.4 Motivaatioalue	24
5.6 Mukautumisalue	24
7 POHDINTA	25
LÄHTEET	27
LIITTEET	28
Liite 1. Väritetty tilkkutäkki-arviointilomake	28

1 JOHDANTO

Kehittämishankkeen tarkoituksena on saada lisätietoutta opintokokonaisuuksien tavoitteiden laatimisesta ja arvioinnin merkityksestä käsi- ja taideteollisuusalan koulutuksessa. Idea kehittämishankkeesta tuli opetusharjoittelussa, jossa huomasin kuinka arviointi on hankalaa. Koska en toimi pääsääntöisesti opettajan tehtävissä niin hanke selkeyttää minulle opettajan työhön kuuluvia tärkeitä osaamisalueita. Tarkoituksena on laatia arviointia helpottava työkalu, jonka nimi on arvioinnin tilkkutäkki.

Olen käynyt käsi- ja taideteollisuusalan koulu- ja opistoasteen koulutukset vaatetuksen koulutusohjelmassa. Sen jälkeen olen toiminut käsityöalan yrittäjänä ja satunnaisesti olen tehnyt opettajan sijaisuuksia peruskoulussa, käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa sekä kansalaisopistossa.

Opetusharjoittelussa toteutin opintokokonaisuuden, jonka nimi oli Sisustuskokonaisuus kierrätysmateriaalista. Oppijoiden tavoitteena oli suunnitella ja valmistaa kierrätysmateriaaleista sisustuskokonaisuus oppilaitoksen asuntolan olotupaan. Opiskelu tapahtui ryhmissä ja menetelmänä oli yhteistoiminnallinen oppiminen. Muita tavoitteita oli aiempien tietojen soveltaminen, asiakaslähtöisen tuotteen valmistus ja sisustustekstiilien valmistus.

Kokeilin arvioinnissa oppijoilla suunnittelemaani arviointilomaketta, johon oli koottu eri laatikoihin kurssin tavoitteet ja arviointikriteerit. Oppijat joutuivat arvioimaan itsestään monia taitoja yhdessä opintokokonaisuudessa. Arvioitavia asioita olivat työn tekninen suorittaminen, innovatiivisuus, ryhmässä työskentely, motivaatio ja asiakaslähtöisen tuotteen valmistus. Nimi tilkkutäkki juontuu siitä, että oppijat värittävät kuvaavimman laatikon lomakkeesta, jolloin siitä ikään kuin muodostuu tilkkutäkki. (Liite 1.) Lomake oli tosin yleinen versio, koska siitä ei käynyt selkeästi esille opintokokonaisuudessa arvioitavat asiat.

Tarkoituksena olisi, että lomakkeesta näkyvät selkeästi opintokokonaisuuden tavoitteet ja arviointikriteerit, jotka sopii käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa opiskelijoiden itsearviointiin sekä arviointia helpottavaksi työkaluksi opettajille.

Suunnittelemani arviointilomake sopii projektien arviointiin yhteistoiminnallisen oppimisen muodossa.

Tilkkutäkki-arviointilomakkeen pääasiallisena lähdeaineistona käytän opetusharjoittelusta tulleita kokemuksia, testaamaani arviointilomaketta ja siitä saamaani palautetta sekä valtakunnallista käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon opetussuunnitelmaa.

2 KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto on toisen asteen tutkinto ja sen pituus on 120 opintoviikkoa. Yhteisiä opintoja on 20 ov, ammatillisia opintoja 90 ov ja valinnaisia opintoja 10 ov. Tutkinnon nimi on artesaani.

Perustutkinnon tulee tuottaa opiskelijalle sellaiset valmiudet, että hän osaa työskennellä eri toimialueilla ja monikulttuurisessa työympäristössä. Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto sisältää työ-, elinkeino- ja kulttuurielämästä lähtöisin olevia ammattialoja, joiden koulutus toteutetaan koulutusohjelmien mukaan. Koulutusohjelmat ovat esinesuunnittelun ja valmistuksen, tekstiilin ja vaatetuksen suunnittelun ja valmistuksen sekä ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelmat. Perustutkinnon suorittanut opiskelija on oma-aloitteinen ja luova. Hän osaa toimia työyhteisön jäsenenä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana. Hän pystyy noudattamaan työaikoja ja muita työyhteisön käyttäytymissääntöjä. Opiskelija ottaa vastuun omista tehtävistään ja ymmärtää toimintansa merkityksen valmistamiensa tuotteiden ja palvelusten laadun kannalta.

(Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto 2001, 12)

Koulutus antaa mielestäni monipuoliset perustaidot, koska yhteisissä opinnoissa perehdytään yleissivistävien aineiden kuten äidinkielen, matematiikan ja kielten lisäksi mm. taiteeseen ja kulttuuriin, ympäristötietoon, tieto- ja viestintätekniikkaan tai yritystoimintaa. Ammatillisissa opinnoissa syvennyttään puolestaan esimerkiksi perinteen taitamiseen, väri-, muoto- ja tilasommitteluun tai kulttuurien soveltamiseen. Vapaasti valittavissa opinnoissa on mahdollisuus valita kiinnostavia, opintoja

suuntaavia tai syventäviä kursseja kuten värjääminen, huovutus, huonekalujen verhoilu tai kirjonta.

Uskon, että koulutuksen jälkeen pystyy toimimaan alalla toisen henkilön palveluksessa. Mutta yrittäjäksi ryhtyminen vaatii syvällisempää tietämystä yrittäjyydestä ja ammatillista osaamista esim. mallistojen suunnittelusta. Koulutuksesta saamia tietoja ja taitoja pystyy hyödyntämään myös muilla aloilla vaikkapa väri- ja muotosommittelua floristin ammatissa tai kondiittorin työssä. Ylipäätään kädentaitojen hallinta ei ole pahitteeksi lähihoitajien, lastenhoitajien tai nuoriso-ohjaajien työssä.

2.1 Tekstiilin ja vaatetuksen koulutusohjelma

Tekstiilin ja vaatetuksen suunnittelun ja valmistuksen koulutusohjelman tulee tuottaa opiskelijalle sellaiset valmiudet, että hän pystyy työskentelemään alan erilaisissa valmistus-, korjaus- tai huolto-, palvelu ja ohjaustehtävissä toisen palveluksessa tai itsenäisenä yrittäjänä.

Opiskelijan on tunnettava alansa kulttuuri- ja tyylihistoria sekä ymmärrettävä alaan liittyviä esteettisiä arvoja niin, että hänen valmistamansa tuotteet ovat kulloiseenkin tilaan sopivia, hyvin viimeistelyä ja ne viestivät korkeasta ammattitaidosta. Opiskelijan on tunnettava valmistuksen suunnitteluprosessi. Hänellä on oltava työtehtävien kannalta keskeiset tiedot ja taidot alansa uusista ja perinteisistä materiaaleista, työtavoista, koneista ja laitteista. Hänen on osattava lukea ja laatia työohjeet ja piirustukset ja pystyttävä dokumentoimaan työn kulkua. Opiskelijan on pystyttävä valmistamaan ammattialansa tuotteita alusta loppuun asti yksittäiskappaleina tai sarjatuotannon periaatteella. Hänen on oltava perillä alansa työsuojeluasioista ja hänen tulee noudattaa toiminnassaan kestävän kehityksen periaatteita.

Opiskelijan tulee olla yhteistyökykyinen. Hänen tulee seurata alansa kehitystä sekä olla valmis jatkuvasti kehittämään ammattitaitoaan. (Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto 2001, 13.)

Vaatetuksen koulutusohjelmassa opiskellaan esimerkiksi kaavaoppia, muotoilua, ompelutekniikkaa, työjärjestystä ja materiaalioppia. Vaatetusompelussa muotoiluun liittyviä perustyötapoja pystyy hyödyntää myös sisustamisessa kuten huonekalujen verhoilussa. Ero ammattiopiston pukuompelijaan on, että vaatetusalan artesaani pystyy hyödyntämään tuotteissaan erikoistekniikoita kuten kankaanpainantaa, huovutusta tai tilkkutöitä. Ne tekevät tuotteesta enemmän yksilöllisemmän, design-tuotteen näköisen.

2.2 Sisustuskokonaisuus kierrätysmateriaaleista – opintojakson tavoitteet

Opetin opetusharjoittelussa käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen kolmannen vuosikurssin oppilaita vaatetuksen koulutusohjelmassa. Opintojakson nimi oli Sisustuskokonaisuus kierrätysmateriaaleista, joka toteutettiin oppilaitoksen asuntolan oleskelutupaan ja sen pituus oli 60 tuntia. Opintokokonaisuus kuului laajemmin käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon yleisistä painotuksista kestävän kehityksen edistämiseen ja laadukkaaseen ja asiakaslähtöiseen toimintaan.

Opintokokonaisuudessa harjoiteltiin ryhmässä työskentelyä, asiakaslähtöisen tuotteen valmistusta, aiempien tietojen soveltamista, kierrätysmateriaalien käyttöä ja sisustustekstiilien valmistusta. Opintokokonaisuus kehitti alan ydinosaamista kuten oppimistaitoja, ongelmaratkaisutaitoja, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja, yhteistyötaitoja sekä eettisiä ja esteettisiä taitoja.

Kestävä kehityksen edistäminen

Opiskelija tuntee kestävän kehityksen periaatteet ja motivoituu toimimaan niiden puolesta opiskelussa, työssä ja kansalaisena. Hän tuntee ympäristömyönteiset työ- ja toimintatavat ja toimii niiden mukaisesti sekä erityisesti tunnistaa tavanomaiset ongelmajätteet ja hallitsee niiden käsittelyn. Hän arvostaa luonnon monimuotoisuutta ja ymmärtää kestävän kehityksen taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia sekä osaa toimia niiden puolesta. (Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto 2001, 10.)

Kestävää kehitystä edistimme opetusharjoittelussa, kun materiaalit valittiin kierrätyspisteistä. Materiaalit olivat kangasta, vanhoja sohvia, patjoja sekä lamppuja, joita työstettiin eteenpäin värjäämällä, muotoilemalla ja ompelemalla. Tämän ajan

trendi on kierrätys ja se sopii hyvin alan painotuksiin. Se onkin yksi alan vahvuus, johon teollinen tuotanto ei pysty. Kestävän kehityksen painottamista voisikin lisätä, jos ajatellaan tulevaisuutta maailmanlaajuisesti ja mitä ilmastonmuutoksen tuovat tullessaan.

Laadukas ja asiakaslähtöinen toiminta

Tavoitteena on että, opiskelija osaa valmistaa ammattialan eettisesti laadukkaita ja käyttötarkoitukseen sopivia tuotteita. Opiskelijan on osattava sopia asiakastapaamiset, neuvotella valmistettavan tuotteen vaatimuksista ja valmistuksesta, aikataulusta sekä hinnoittelusta. Hän osaa ottaa huomioon asiakkaiden odotukset ja yksilölliset tarpeet sekä hallita erilaiset asiakaspalvelutilanteet. Opiskelija osaa valmistaa asiakkaan vaatimusten mukaan tuotteen sovittuun käyttötarkoitukseen, tilaan ja ympäristöön. Opiskelijan on osattava toimia joustavasti muuttuvissa tilanteissa ja osattava keksiä uusia ratkaisumalleja. (Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto 2001, 54.)

Käytännön opetuksessani oppijoiden asiakkaina oli asuntolan asukkaat. Opiskelijoiden oli selvitettävä, mitä vaatimuksia tila asettaa ja mitkä olivat asukkaiden toiveet oleskelutuvan kohentamiseksi. Oppilaitoksen puolesta oli annettu budjetti, johon materiaalikustannusten oli mahdollista. Oppijoiden taidot tuli suhteuttaa aikatauluun niin, että sisustuskokonaisuus saatiin toteutetuksi opetustuntien puitteissa.

Oppimistaidot

Opiskelijalle tulee tuottaa valmiudet elinikäiseen oppimiseen ja halu itsensä kehittämiseen. Opiskelijan on saatava valmiudet arvioida omaa oppimistaan ja osaamistaan sekä suunnitella opiskeluaan. Hänen on saatava valmiudet hankkia, jäsentää ja arvioida tietoa sekä soveltaa aiemmin opittua muuttuvissa tilanteissa. (Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto 2001, 11.)

Oppimistaidot kehittyivät opintokokonaisuudessa yhteistoiminnallisen oppimisen muodossa. Työskentely tapahtui ryhmissä ja päätavoite oli, että jaetaan tietoa ja osaamista muille ryhmäläisille ja sen pohjalta yhdessä etsitään lisää opiskelumateriaalia. Tekemällä oppiminen oli luonnollisesti mukana toteuttaessa kokonaisuutta.

Ongelmaratkaisutaidot

Koulutuksen tulee tuottaa opiskelijoille valmiuksia toimia työssään ja ongelmallisissa tilanteissa joustavasti innovatiivisesti ja uutta luovasti. (Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto 2001, 11.)

Ongelmaratkaisutaidot kehittyivät, kun lähtökohtana olivat kierrätysmateriaalit. Kierrätysmateriaalien työstäminen vaati ennakkoluulotonta ideointikykyä, jossa rohkeasti kokeillaan erilaisia ratkaisuja ja osataan poimia toimivia ratkaisuja jatkokehittelyyn.

Vuorovaikutus- ja viestintätaidot

Koulutuksen tulee kehittää opiskelijalle valmiuksia selviytyä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa työelämässä. Opiskelijan on saatava valmiuksia selviytyä neuvottelutilanteista ja käyttää suullista ja kirjallista viestintää sekä tietotekniikkaa erilaisissa vuorovaikutus- ja viestintätilanteissa. (Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto 2001, 11.)

Vuorovaikutus- ja viestintätaitoja tarvittiin, kun oppijat esittelivät alussa luonnoksia toisilleen. Heidän piti osata kertoa ja ilmasta sekä sanallisesti että visuaalisesti, mitä ja miten aikovat toteuttaa sisustusta.

Yhteistyötaidot

Tavoitteena on kehittyä toimimaan erilaisten ihmisten kanssa ja tiimin jäsenenä sekä olla joustava ja ottaa toiset ihmiset huomioon. Hänen tulee osata huomioida omat ja toisen tunnetilat ja ottaa ne rakentavasti huomioon toiminnassaan. (Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto 2001, 11.)

Yhteistyötaidot olivat perusedellytys yhteistoiminnalliseen oppimiseen. Kaikilla ryhmillä oli yksi yhteinen päämäärä, ja jotta lopputulos olisi sopusointuinen, niin ryhmien piti sopia asioista yhteisesti.

Eettiset ja esteettiset taidot

Koulutuksen tulee tuottaa opiskelijoille valmiuksia, että hän osaa käsitellä ja ratkaista eettisiä ongelmia sekä tiedostaa omat arvonsa ja kulttuuriin pohjautuvia kauneusarvoja ja ottaa ne huomioon omassa toiminnassaan. Hän osaa toimia vastuullisesti, oikeudenmukaisesti ja tehtyjen sopimusten mukaisesti. Hän noudattaa työssään ammattietiikkaa, kuten asiakkaita koskevaa vaitiolovelvollisuutta, tietosuojaa ja kuluttajasuojasäädöksiä.

(Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto 2001, 12.)

Tässä alueessa korostui eniten kuluttajasuojasäädökset. Oleskelutupa on yleinen tila, jossa piti huomioida paloturvallisuus asiat. Oppilaitoksen siivoja tekee perussiivouksen pari kertaa viikossa, mutta tekstiilien huolto ja pesu olivat asuntolan väen vastuulla. Suunnittelussa täytyi huomioida tekstiilien hoito-ominaisuudet ja että siellä olisi mahdollisimman vähän irtonaisia osia, ettei opiskelijat veisi niitä mukaan.

3 YHTEISTOIMINNALLINEN OPPIMINEN

Yhteistoiminnallinen oppiminen on enemmänkin kuin opetusmenetelmä. Se on erilainen tapa suhtautua tietoon, oppimiseen, toisiin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen ei ole samojen tehtävien tekemistä ryhmämuodostelmassa vaan yhdessä opiskelua jaetun tavoitteen saavuttamiseksi. Jokainen oppilas tuo oman tietämyksensä ja osaamisensa ryhmän käyttöön. Jokainen oppilas on vastuussa sekä omasta että toisten oppilaiden oppimisesta. (Collin, Korhonen, Penttinen & Vakiala 2003.)

Opetusharjoittelussa käytin opetusmenetelmänä yhteistoiminnallista oppimista.

Ryhmät muodostuivat arpomalla ja jokaiseen ryhmään tuli 3 – 4 oppilasta.

Sisustettavan tilan olin jakanut neljään osaan, josta muodostui sohva, seinä, verho ja lamppu ryhmät. Toisaalta oli riski arpoa ryhmät, sillä joukossa voi olla niitä, joiden henkilökemiat eivät toimi. Koko ryhmätyötä ajatellen se toisi ongelmia ja vastuu kaatuisi osalle ryhmistä ja myös opettajalle. Tässä oli tarkoitus harjoitella yhteistyötä eri luokkatovereiden kanssa eikä niin että työskennellään aina tutun kaverin kanssa.

Mielestäni on tärkeää, että alussa sovitaan selkeät pelisäännöt ja tehdään roolijakoa tarvittaessa. Omassa ryhmässä kerroin, että näin voidaan menetellä, mutta heidän

kohdallaan se ei toteutunut, koska työskentely lähti heti sujumaan mutkattomasti. Selvitin myös heille, että jaetaan yhteisesti osaamista ja rakentavasti keskustellaan työn etenemisestä.

Opiskelun lähtökohtana on opetussuunnitelmassa oleva ”iso kysymys”, josta oppilaat etsivät kiinnostavia osaongelmia. Opiskeltavat asiat ovat avoimia ja todellisia. Oppimateriaali ei rajoitu oppikirjoihin. Opiskelun lopputuloksia ei voida tarkkaan ennustaa. Tavoitteissa korostetaan sosiaalisten taitojen oppimista tiedollisten tavoitteiden rinnalla. Opiskelutilanteessa vallitsee monenkeskinen vuorovaikutus sekä toisia tukeva ja kannustava ilmapiiri. Opiskelu perustuu yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen, jossa kukaan ei yksinään voi onnistua. Opettajan rooli on neuvoa, ohjata, vastata kysymyksiin ja ottaa huomioon oppilaiden omat ideat koko opiskeluprosessin aikana. Hän ohjaa ryhmien muodostumista ja sopii pelisäännöistä. Opettaja valitsee opiskelun pääteeman ja antaa oppijoiden etsiä sen piiristä kysymyksiä ja auttaa etsimään tietoa. Arvioinnissa ovat mukana oppilaat opettajan kanssa. (Sahlberg & Sharan 2002, 271.)

Heillä oli selkeästi yksi iso ongelma, johon he etsivät ratkaisua. Liikkeelle lähdettiin niin, että he yhteisesti laativat kyselykaavakkeen asuntolan asukkaille. Sen perusteella he saivat selville, millaista sisustusta halutaan. Sen jälkeen jokainen ryhmä tiesi, mikä on teema ja mitä konkreettisia asioita sinne toteutetaan. Jotta yhteiseen tavoitteeseen päästiin, pidimme välillä yhteenvetoja, jossa tarkastelimme ryhmien aikaansaannoksia ja varmistimme että ryhmät olivat pysyneet yhteisessä linjassa. Minun rooli opetuksessa oli ohjaileva, en antanut valmiita vastauksia vaan tein ehdotuksia, kysymyksiä, heitin ilmaan omia ideoita ja näin annoin heille mahdollisuuden itse ratkaista ongelmat.

4 ARVIOINNISTA

Autenttisella arvioinnilla tarkoitetaan sellaista arviointia, jossa toimijan osaamista tutkitaan mahdollisimman suoraan. Arvioinnin kohteena on oppijan aito, luonnollinen toiminta. Tunti on autenttinen silloin, kun arviointi kohdistuu jonkin aidon ongelman ratkaisemiseen todellisessa suoritustilanteessa. Esimerkiksi erilaiset projektityöt ovat lähellä autenttisen arvioinnin ideaa. (Tenhula 2001.)

Tämä opetuskokonaisuus oli selkeästi projektityö, jossa arvioitiin koko toimintaa eikä pelkästään lopputuotosta. Tehtävän alussa tarvittiin innovatiivista asiakaslähtöistä toimintaa ja motivaatiota. Loppuosassa teknillistä osaamista ja koko opiskelussa yhteistoiminnallisuutta.

Arviointi viestii oppilaalle, mikä on tärkeää ja oppimisen arvoista, mikä on arvostettua käyttäytymistä ja tietoa. Se määrittelee myös, millainen suoriutuminen on hyväksyttävää tai erinomaista. (Virta 1999, 5.)

Arviointi on vuorovaikutuksellista toimintaa. Taitava arvioija on tietoinen siitä, miten keskeinen merkitys arvioinnilla on luokan ihmissuhdeverkostoon. Arviointi ei ole koskaan yksinomaan tietoa koskeva, akateeminen, kognitiivinen prosessi, vaan myös ihmisten välisten vuorovaikutusta, jolla on yksilöllistä vaikutusta. Opettaja ei ole suinkaan ainoa henkilö, joka tekee päätelmiä ja päätöksiä arviointitulosten perusteella. Hänestä kuitenkin riippuu suurella määrällä se, vaikuttaako arviointi oppilaan arviointia parantavasti. Oppilaat tekevät arviointiviestien perusteella koko omaa elämäänsä koskevia valintoja, jotka vaikuttavat seuraavalle kouluasteelle hakeutumiseen ja uran valintaan. (Virta 1999, 113.)

Kuka arvioi ja kuinka luotettavaa tietoa arvioijalla on? Itse luotan arvioijaan käsi- ja taideteollisuusosalalla, jolla on alan koulutusta mutta myös työkokemusta. Hyvä työkokemus alkaa ruohojuuri tasolta eli ensin on toimittu vaikka ompelijana useamman vuoden, jolloin teknillinen puoli on hallinnassa. Sitten on kokemusta tuotteen suunnittelusta, markkinoinnista ja myymisestä. Markkinointi ja myynti antavat todellisen kuvan siitä, mitä ihmiset haluavat käsi- ja taideteollisuusosalta sekä lisätietoa yhteistyö mahdollisuuksista. Arvioijan täytyy tietää, mihin arvioitavaa asiaa voi verrata. Verrataanko sitä oppilaitoksen yleiseen arviointitasoon vai markkinoilla oleviin tuotteisiin. Arvioijan pitää realistisesti kertoa onnistumiset ja kehittämiskohteet. Hyvä numero kannustaa, mutta ei pidä olettaa, että tietää jo kaikista kaiken.

Jotta hyvään ja laadukkaaseen lopputulokseen päästiin, se edellytti kaikilta ryhmäläisiltä tavoitteissa määriteltyjen asioiden toteuttamista. Oma arviointi perustui

koulutuksesta saamaani tietoon ja omiin kokemuksiin. Vuosien varrella silmä harjaantuu näkemään, mikä näyttää hyvältä tai mistä johtuu esim. materiaaliin tulevat rypyt tai vedot.

4.1 Itsearviointi

Itsearvioinnissa muodostetaan itselle oppimistavoitteita, hankitaan ja muokataan tietoa niiden saavuttamiseksi. Itsearviointi kuuluu osana oppimisen taitoihin. Itsearviointiin liittyy reflektiivisyys, jolla tarkoitetaan valmiuksia ymmärtää omaa toimintaansa sekä ohjata ja muuttaa sitä. Oman oppimisen arvioinnin lisäksi, siihen liittyy myös kyky ottaa vastaan ja hyödyntää ulkopuolista palautetta. Positiivisen kriittisellä kannustuksella on huomattava merkitys itsearvioinnin kehittymiselle.

www.avoinyliopisto.fi/neuvonta/sisarv.html

Autenttisen arvioinnin tutkijat ovat sitä mieltä, että oppijan tulisi itse olla oppimisen keskeisin arvioija. Oppija itse on oman osaamisen paras asiantuntija, ja siksi hänen itse tulisi voida osoittaa, mitä hän osaa. Toisin sanoen oppijan osaamista ei jokin ulkopuolinen taho, kuten opettaja, voi osoittaa. Arviointiapua voidaan toki pyytää, jolloin arvioinnin perustana on opettajan ja opiskelijan yhdessä tekemä analyysi prosessista, sen tapahtumista ja lopputuloksesta. Pääasia on, että oppija itse saa osoittaa, mitä hän osaa ja että hän oppii arvioimaan omaa suoritustaan mahdollisimman hyvin. Itsearvioinnin lisäksi opiskelijoita voi käyttää toistensa arvioijina. Vertaisarvioinnilla voidaan parhaassa tapauksessa edistää opiskelijoiden yhteistoiminnallista työskentelykulttuuria ja yhteisöllisiä työskentelytaitoja. On tärkeä opettaa opiskelijoita arvioimaan omiaan ja opiskelutovereidensa oppimistuloksia ja antamaan rakentamaan palautetta toisilleen. (Tenhula 2001)

Oppilaat tekivät itsearvioinnin opintojakson lopussa täyttämällä lomakkeen. Heidän täytyi pohtia omaa toimintaansa ryhmässä eikä koko ryhmän työskentelyä. Jokaisen panos oli tärkeä, mikäli joku ryhmäläisistä oli passiivinen niin hänen panos saattoi pudottaa koko ryhmän arvosanaa. Oppilaan olisi pitänyt olla aktiivisempi, mutta toisaalta myös ryhmäläisten olisi pitänyt enemmän kannustaa ja houkutella mukaan.

4.2 Ohjauskeskustelu

Ohjauskeskustelujen tarkoitus on harjaannuttaa vuorovaikutustaitoja ja itsearviointia sekä perehtyä oppilaan oppimiseen ja kehittää sitä. (Arviointi ja kehityskeskustelut 2000, 74 – 76)

Keskeisin oppijan ja ohjaajan välinen vuorovaikutus toteutuu tavoitteellisena ohjauskeskusteluna. Tavoitteellisuus merkitsee sitä, että ohjaajalla on kokonaiskuva tilanteesta ja että hän ohjaa keskustelua päämäärätietoisesti, mutta kuitenkin oppijalähtöisesti. Onnistunut ohjauskeskustelu edellyttää myönteistä ilmapiiriä ja luottamuksellista suhdetta. Keskustelun elementtejä ovat:

Kuunteleminen

Sisältää kolme osatekijää: keskittyneen kuuntelemisen, aidon kiinnostuksen osoittamisen ja ymmärtämisen viestimisen. Kuunteleminen on aktiivista toimintaa, vaikkei se ulospäin juuri näy tai kuulu.

Heijastaminen

Ohjaaja antaa omilla väitteillään ja lausahduksillaan palautetta ohjattavan omista ilmaisuista ja kokemuksista. Samalla ohjattavalla on mahdollisuus korjata mahdolliset väärinkäsitykset. Ohjaaja voi toistaa tai selventää ohjattavan ilmaisuja.

Johdattelutekniikat

Ohjaaja tuo aktiivisesti esille omia ideoita ja ottaa enemmän vastuuta keskustelun suunnasta. Suorat kysymykset ovat yleisimpiä johdattelutekniikoita. Jos ohjaaja osaa kysyä tilanteessa "oikeita" ja olennaisia kysymyksiä, ohjausprosessi etenee suotuisaan suuntaan. Suunnan määrittelyssä on kuitenkin syytä olla varovainen - on tiedostettava, kenen tai minkä kannalta suunta on suotuisa.

Tulkinta

Tulkinnan tavoitteena on esittää ohjattavalle keskustelun kohteena olevia asioita vaihtoehtoisista näkökulmista. Tulkinnat voivat osoittaa sellaisia yhteyksiä, joita ohjattava ei ole aikaisemmin huomannut. Ohjattavan käyttäytymisen, ajatusten ja

tunteiden tulkinta on ohjaustekniikoista vaikein ja vaativin. Tulkintoja ei välttämättä pidä tehdä, eikä niitä saa esittää, jollei ohjattavalla ole valmiuksia ottaa niitä vastaan ja käyttää niitä hyväkseen. Tulkintoihin perustuva ohjaus edellyttää pitempiaikaista ohjaussuhdetta ja ohjaajalta vankkaa psyykkisten prosessien tuntemusta ja ihmistuntemusta yleensäkin. Nyrkkisääntönä voisi olla, että tulkintojen tekemistä kannattaa ohjaustilanteessa välttää.

Ohjeiden antaminen

Kun tavoitteena on tukea ohjattavien oman aktiivisen oppijan roolin kehittymistä, ei suorien ohjeiden antamista suositella. Kuitenkin ohjaaja tulkitsee tilanteet kokonaisvaltaisesti, ja joskus ohjeiden antaminen voi olla perusteltua.

Hiljaisuus

Yksi ohjaustilanteen yleisimmistä virheistä on se, että ohjaaja itse puhuu liian paljon. Kuitenkin ohjattava aktivoituu paremmin, mitä enemmän hänelle annetaan mahdollisuus ja tilaisuus puhua. Puhumisen lisäksi ohjauksessa tarvitaan ajattelua, joten ajattelulle on annettava aikaa. Hiljaisuuden ei pidä antaa ahdistaa eikä siitä pidä päästä eroon, niin kuin arkipäivän keskusteluissa usein tapahtuu, vaan se pitäisi kohdata luonnollisena osana keskustelua - hiljaisuus voi viedä ohjausprosessia eteenpäin. Myös tietoverkko-opiskelussa, jossa opiskelijat ja ohjaaja(t) keskustelevat tietyistä teemoista sille varatulla foorumilla, on oma "hiljaisuutensa" ja tauotuksensa. Millä keinoin ohjaaja tulkitsee jonkun keskustelijan poisjäännin "hiljaisuudeksi" tai poisjäänniksi? (Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus 2002.)

Ohjauskeskustelussani oli pääasiassa mukana kuunteleminen, heijastaminen ja johdattelutekniikka. Tulkintoja ja ohjeiden antamista en käyttänyt. Hiljaisten hetkien merkitystä en osannut hyödyntää, joka olisi ollut tärkeää, että saa asioita kootuksi mielessään yhteen. Itse tein kysymyksiä, ehdotuksia ja pohdin asioita ääneen ja yritin saada syntymään yhteistä keskustelua, joka myös kuuluu yhteistoiminnalliseen oppimiseen.

4.3 Hyvän arvioinnin edellytykset

1. Arvioinnin kriteerit ja arviointisuunnitelma on ilmaistava selkeästi. Opettajien tulisi yhteisesti pohtia opetuksen ydintä: Mitä oppiaineessa halutaan arvioida, millaiset tehtävät saavat olennaisen esiin, mitä oppilaiden tulisi oppia? Opettajien olisi hyvä sitoutua suunnittelemaan itse uusia arviointi-instrumentteja.
2. Opettajien on totuttava hyödyntämään arviointia opetuksen kehittämiseksi. Perinteiset arviointikeinot ovat olleet ns. opettajavarmoja, eivätkä ole edellyttäneet opetuksen ja arvioinnin merkitystä.
3. Oppilaita on ohjattava hyödyntämään arvioinnin tuottamaa tietoa oman opetuksen parantamiseksi. Arviointikeinojen on aktivoitava oppilaat tiedonkäyttäjinä, jotta arviointi parantaisi oppimista. Arviointi ei ainoastaan totea osaamisen tasoa, vaan sen tulisi edistää oppimista. Oppilaiden tulisi saada tutustua arviointiperusteisiin ja nähdä esimerkkejä eritasoisista suorituksista. Palautteen merkitys on arviointiprosessissa keskeinen ja oppilaiden itsearvioinnin kehittymistä tulisi tukea.
4. Arvioinnin seuraamuksia on valvottava. Arviointitietoja ei käytetä oppilaiden leimaamiseen, vaan osoittamaan, missä oppilaat ovat vahvoja ja missä edelleen tarvitsevat tukea. Tuloksia voidaan käyttää suunnittelun perustana.
(Virta 1999,119 – 120.)

Suunnittelin itse tämän opintokokonaisuuden opetusharjoittelussa, jota siis en ole aikaisemmin tehnyt. Alussa mietin tavoitteita ja opetettavia asioita, arviointiin en kiinnittänyt mitään huomiota. Jos tekisin harjoittelun uudelleen, niin opintokokonaisuutta suunniteltaessa huomioisin tavoitteiden ja toiminnan lisäksi arvioinnin. Kertoisin heti jakson alussa oppilaille arviointikriteerit ja arvioitavat asiat.

4.4 Arvioinnin toteuttaminen käsi- ja taideteollisuusosalalla

Opiskelijan arvioinnin tulee olla laadullista eli opiskelijan osaamista on verrattava opintokokonaisuuden tavoitteisiin ja niiden pohjalta laadittuihin kriteereihin.

Opintojakson arvioinnilla tulee tukea opiskelijaa opintokokonaisuuksien tavoitteiden saavuttamiseksi.

(Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto 2001, 75.)

Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit on johdettava opetussuunnitelman ja tutkinnon perusteissa esitetystä tavoitteista. Arvioinnin on kohdistuttava yhteisiin painotuksiin ja kaikille aloille yhteiseen ydinosaamiseen, työmenetelmiin, välineiden, materiaalien ja työprosessin, työturvallisuuden sekä työn perustana olevan tiedon hallintaan.

Opintokokonaisuuden arviointikriteerit määräytyvät tyydyttävän, hyvän ja kiitettävän osaamisen tason pohjalta. (Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto 2001, 77.)

Suunnittelemani tilkkutäkki-arviointilomake perustuu siihen, että siitä näkyvät tavoitteet ja arviointikriteerit kiitettävästä tasosta tyydyttävään tasoon. Arviointi kohdistuu yleisistä painotuksista kestävä kehityksen edistämiseen ja laadukkaaseen ja asiakaslähtöiseen toimintaan ja ydinosaamisesta työprosessin hallintaan, ongelmaratkaisutaitoihin, yhteistyötyöhön sekä vuorovaikutustaitoihin.

4.4.1 Tyydyttävä osaaminen

Opiskelijan on pystyttävä työllistymään tutkintoa vastaavalle ammattialalle ja koulutusohjelman mukaisiin tehtäviin joistakin työtaitojen ja tiedollisten osaamisen puutteista huolimatta. Opiskelijan on osattava käyttää tavallisimpia työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja sekä osattava käsi- ja taideteollisuusalan perustehtävät valitsemallaan ammattialalla. Opiskelijan on osattava toimia tutussa ympäristössä ja tutuissa vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava käyttää omaksumiaan taitoja ja työn perustana olevaa tietoa harjoittelussa, usein toistuvissa tilanteissa. Hänen on osattava ohjattuna etsiä työhönsä liittyvää tietoa sekä esittää se ymmärrettävästi suullisesti ja kirjallisesti. Hänen tulee tehdä annetut tehtävät ja osata arvioida itseään ja työnsä onnistumista. Hänen tulee noudattaa työaikoja, työturvallisuusohjeita, muita sopimuksia ja ohjeita sekä neuvotella poikkeamista. (Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto 2001, 77-78.)

4.4.2 Hyvä osaaminen

Opiskelijan on osattava käyttää käsi- ja taideteollisuusalan työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja. Hänen on osattava alansa keskeiset työtehtävät.

Opiskelijan on osattava toimia erilaisissa tilanteissa ja ryhmässä sekä käyttää omaksumiaan taitoja ja työn perustana olevaa tietoa uusissa tilanteissa. Hänen on osattava luokitella, vertailla ja jäsentää hankkimaansa tietoa sekä muokata sitä käyttökelpoiseksi. Opiskelijan on osattava hahmottaa työnsä kokonaisuutena. Hänen on osattava ottaa huomioon työpaikan erityistarpeita. Opiskelijan on osattava soveltaa sääntöjä ja ohjeita erilaisissa tilanteissa ja noudattaa työturvallisuusohjeita. Opiskelijan on tehtävä annetut tehtävät omatoimisesti ja arvioitava itseään ja työtään monipuolisesti. Hänen on osattava arvioida tiedon oikeellisuutta ja luotettavuutta. (Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto 2001, 77-78.)

4.4.3 Kiitettävä osaaminen

Opiskelijan on osattava tietoisesti valita työhönsä sopivimmat työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit ja käyttää menetelmiä oikein. Hänen on osattava arvioida ja kehittää työskentelytapojaan. Hänen on osattava toimia aktiivisesti ja kannustavasti erilaisissa tilanteissa ja ryhmissä ja eri sidosryhmien kanssa. Hänen on osattava löytää uusia ratkaisuja ja osata ratkaista ristiriitatilanteita. Opiskelijan on osattava tehdä omatoimisesti muitakin kuin annettuja tehtäviä. Hänen on osattava kehittää omaa työtään, työympäristöään ja työturvallisuutta sekä kehittää ja arvioida itseään monipuolisesti voidakseen toimia muuttuvissa oloissa. Opiskelijan on osattava arvioida hankkimansa tiedon oikeellisuutta ja luotettavuutta. Hänen on osattava luokitella, vertailla ja jäsentää hankkimaansa tietoa sekä muokata sitä käyttökelpoiseksi ja tehdä johtopäätöksiä. Hänen on osattava asettaa asioita tärkeysjärjestykseen, tehdä suunnitelmia ja pohtia erilaisten vaihtoehtojen vaikutuksia, niin että hän osaa valita niistä kulloinkin sopivamman. Opiskelijan on osattava toiminnassaan ottaa huomioon työpaikan erityistarpeita. Hänen on osattava hahmottaa työnsä osaksi työpaikkansa ja koko toimintaympäristön toimintaa. (Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto 2001, 77-78.)

Mielestäni hyvä ohjenuora voisi olla, että kiitettävän tason (K5) opiskelija osaa soveltaa ja vertailla tietoa, toimia luontevasti ja oma-aloitteisesti, hyvän tason opiskelija (H3) osaa tunnistaa alan tietoja ja valmista ohjeiden mukaan ja tyydyttävän tason opiskelija (T1) tunnistaa alan peruskäsitteitä ja osaa työskennellä ohjattuna. Kiitettävän, hyvän ja tyydyttävän numeron antaminen on selkeämpää, kun siihen on

selvät kriteerit. Arvosanojen H4 ja T2 kriteerit ovat vaikeammat määrittää, mutta peruseriaatteena voisi pitää että, jos ne eivät reilusti täytä K5, H3 tai T1-ehtoja niin silloin vaihtoehdot ovat H4 tai T2.

5 ARVIOINNIN TILKKUTÄKKI

Arviointilomake jaettiin opintojakson lopussa. Jokainen oppilas täytti itse lomakkeen värittämällä kuvaavimman laatikon pystysuorasta sarakkeesta. (Liite 1.)

Arviointiasteikko on laadittu 1 – 5, koska käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa käytetään kyseisiä numeroita. Lomakkeen olisi voinut jakaa opintojakson alussa, koska oppijat olisivat heti nähneet arviointikriteerit ja he olisivat voineet muuttaa tai suunnitella oppimistaan sen mukaan. Kun itsearviointi oli tehty, kokoonnuttiin ryhmänä opettajan johdolla ohjauskeskusteluun.

Ohjauskeskustelun tarkoituksena oli kuulla, mitä oppijat ovat oppineet, miten ovat oppineet ja miten yhteistyö on sujunut. Kokemuksia ja tietoja jaetaan avoimesti keskustelussa, koska jokainen voi oppia niistä. Opettajan on tärkeää huomioida, että jokainen ryhmäläinen kertoo omista kokemuksista. Arviointikaavake toimi hyvin ohjauskeskustelun runkona. Johdattelin heitä keskusteluun kyselemällä opintokokonaisuuden onnistumisesta. Kävimme myös tarkemmin lävitse kaikki sarakkeissa olevat asiat. Ryhmäläiset vertasivat omia arviointejaan keskenään. Mikäli tulokset erosivat toisistaan, kyselin mitä olisi pitänyt tehdä toisin ja miksi. Yritin antaa heille erilaisia vaihtoehtoja pohdittavaksi. Ohjauskeskustelun lopussa täytyisi olla pieni ja jäykkä tiivistelmä, jossa ilmaistaan, kuinka tästä jatketaan eteenpäin. Oppilas voi käyttää lomaketta itsearvioinnissa ja se on hyvä runko opettajan kanssa käytävään arviointikeskusteluun. Arviointilomaketta voisi myös käyttää vertaisarvioinnissa ryhmien kesken.

Lomake on suunniteltu vaatetusalan opintoihin, mutta se on helposti muokattavissa muille koulutuslinjoille sopivaksi. Koska työskentely tapahtui ryhmissä, opettaja antoi numeroarvion jokaisesta ryhmästä, ei siis yhdestä oppilaasta erikseen.

Tilkkutäkki arviointilomake:

NUMERO	TUOTANNOLLIS – TEKNINEN ALUE	INNOVATIIVISUUS ALUE	SOSIOKULTTUURINEN ALUE	MOTIVAATIO ALUE	MUKAUTUMIS ALUE
K5	- työjärjestys, poikkileikkauskuvat, materiaali, ompelu, tuotteen toimivuus	- kierrätysmateriaalien luova käyttö	- yhteistyö ryhmän sisällä, vuorovaikutustaidot, oppimistaidot	- sitoutuminen - palvelualltius asiakkaan kanssa	- asiakaslähtöisen tuotteen toteuttaminen - hinta, aikataulu - vastuu
H4	Laadukas ja siisti tuote. Nopea, taloudellinen ja toimiva työprosessi. Tietoa soveltava.	Kehittelee ja ideoi pitkäjänteisesti, rikkoo rutiineja, innostunut oppimaan uutta, havaitsee muutostarpeita, reflektoi.	Rakentaa aktiivisesti vuorovaikutusta, innostaa toisetkin mukaan, kyky yhdistää toisten osaamista.	Oma-aloitteinen, aidosti kiinnostunut ja sitoutunut, eteen tulevat ongelmat eivät lannista. Avulias.	Toimii vastuullisesti, arvioi toimintaansa ja muuttaa sitä tarvittaessa. Toteuttaa täydellisesti asiakkaan toiveet.
H3	Hyvä ja siisti tuote. Sujuva työprosessi. Tietoa soveltava.	Kehittelee ja ideoi, soveltaa tietoa, halu oppia uutta, reflektoi.	Rakentaa vuorovaikutusta, tarttuu tilanteisiin, kannustava.	Oma-aloitteinen, kiinnostunut, eteen tulevat ongelmat eivät lannista.	Arvioi toimintaansa. Tekee työn asiakkaan toiveiden mukaan.
H3	Kohtalaisen hyvä tuote ja työprosessi, parantamisen varaa, mutta ovat toimivia.	Aikaisemmin opitun mallin toteuttaminen, mutta omaa ideointia mukana.	On mukana ja osallistuu positiivisesti.	Ajoittain kiinnostunut, toimii ohjeiden mukaan.	Tekee työn asiakkaan toiveen mukaan, mutta prosessissa pieniä puutteita.
T2	Tuotteessa ja työskentelyssä virheitä, mutta ovat korjattavissa.	Aikaisemmin opitun mallin toteuttaminen.	On mukana, mutta ei erikoisen innostunut.	Toimii lähes ohjeiden mukaan.	Tekee työn ohjattuna valmiiksi, mutta ei pysty toteuttamaan kaikkia asiakkaan toiveita.
T1	Tuotteessa ja työskentelyssä paljon virheitä, mutta ovat korjattavissa.	Toistaa ja jäljittelee. Ei osaa arvioida työtään.	On mukana, mutta vetäytyy ja on passiivinen.	Tekee, kun pitää, aloitteeton, lyhytjänteinen.	Tekee työn ohjattuna valmiiksi, mutta asiakkaan toiveet ei toteudu. Vastuuntunnoton.

5.1 Tilkkutäkin sisältö

Tilkkutäkki on jaettu viiteen pystysuoraan sarakkeeseen ja sen laatimisessa käytin apuna Reijo Väärälän (1995) kvalifikaatiotyypijaottelua. Jaottelua on myös käytetty muotoilijan pätevyysalueiden määrittelyyn, jotka ovat seuraavat:

- 1) Tuotanto-tekninen pätevyys: teknillisesti ja tuotannollisesti painottuvat ammatilliset taidot, tiedot ja osaaminen työn välittömässä suorittamisessa.
- 2) Innovatiivinen pätevyys: rutiineja rikkova kehittäminen, kokonaistavoitteiden ja muutostarpeiden hahmottamiskyky, luova yksilöllinen soveltaminen, jatkuva oppimisen halu ja haasteisiin vastaaminen, reflektoinnin ja johtopäätösten tekemisen taidot, realistinen omakuva taidoista ja tarpeista.
- 3) Sosiokulttuurinen pätevyys: suhde työyhteisöön, yhteistyökyky ja vuorovaikutustaidot, roolin otto- ja vaihtokyky, kyky yhdistellä erilaisten ihmisten osaamista.
- 4) Motivaatiopätevyys: sitoutuminen tehtäviin, oma-aloitteisuus ja palvelualttius, lojaliteetti työyhteisölle, aito mielenkiinto tehtäviin.
- 5) Mukautumispätevyys: sopeutuminen ja suostuminen työn ulkoisiin ehtoihin, kuriin ja sääntöihin. (Väärälä 1995, 44 – 47.)

Termit saattavat olla vielä vieraita toisen asteen opiskelijoille. Olen lomakkeeseen täsmentänyt asioita kunkin alueen kohdalle ammattialan termeillä tai tavoitteissa määritetyillä sanoilla. Pääotsakkeet olisi voinut jättää pois, mutta minusta ryhmä oli niin edistysellinen, että he pystyivät omaksumaan uutta ammatillista sanastoa.

5.2 Tuotannollistekninen alue

Tuotannollisteknisessä alueessa arvioitiin sisustustekstiilien valmistusta ja aikaisempien tietojen soveltamista. Ne tarkoittivat työprosessin suunnittelua, työtapoja- ja menetelmiä, materiaalien valintaa ja tuotteen toimivuutta.

Työprosessin suunnittelu tarkoitti työjärjestyksen ja poikkileikkauskuvien laatimista. Tavoitteena oli että opiskelijan osaa työskennellä suunnitelmallisesti, täsmällisesti ja joutuisasti. Työtavoissa- ja menetelmissä tarkoituksena oli käyttää ja soveltaa ammattialan perustekniikoita eli erilaisia saumaratkaisuja sisustustekstiilien ompelussa. Materiaali piti valita käyttökelpoisuuden mukaan ja valinnassa tuli huomioida värjäys- ja hoito-ominaisuudet sekä materiaalin menekki. Värjäyksessä piti hyödyntää väriopin asioita sekä huomioida ekologiset vaikutukset. Tuotteen toimivuudessa tärkeintä oli oleskelutuvan asettamat vaatimukset: verhojen tuli peittää ikkuna television katselun ajaksi, mutta tarvittaessa ne sai kauniisti sivuun ja sohvien tuli olla löhöilyyn sopivat eikä niissä saanut olla irrallisia osia kuten tyynyjä.

5.3 Innovatiivisuusalue

Innovatiivisuusalueessa arvioitiin ongelmaratkaisutaitoja. Tämä tarkoitti käytännössä kierrätysmateriaalien monipuolista, rohkeaa ja ennakkoluulotonta käyttöä ja että opiskelija havaitsi muutostarpeita ympäristöstään ja kehitteli siihen ratkaisuja. Hän osasi etsiä ja vertailla malliin sopivia vaihtoehtoisia materiaaleja, rakenteita ja valmistustapoja. Tavoitteena oli saada materiaalin, muodon ja rakenneratkaisujen kannalta yhteensopiva uudenlainen tuote.

5.4 Sosiokulttuurinen alue

Sosiokulttuurisessa alueessa arvioitiin ryhmässä työskentely taitoja, jotka olivat vuorovaikutus- ja viestintätaitoja, yhteistyötaitoja ja oppimistaitoja ryhmän sisällä. Koko projekti toteutettiin neljässä eri ryhmässä. Ryhmän sisällä tehtiin työnjakoa ja eri ryhmien välillä piti olla yhteistyötä yhtenäisen lopputuloksen aikaansaamiseksi. Vuorovaikutus- ja viestintätaitoinen opiskelija rakenti aktiivisesti keskustelua, kun yhteisesti pohdittiin projektiin liittyviä asioita. Hän teki rakentavia ehdotuksia ja saa toisetkin mukaan keskusteluun. Hän osasi esitellä realistisesti omia luonnoksiaan visuaalisesti, suullisesti että kirjallisesti.

Yhteistyötaitoinen opiskelija kannusti hiljaisia opiskelutovereita ja suvaitsi erilaisuutta. Hän jousti omissa mielipiteissään ja ihmissuhteissa otti huomioon kaikki ryhmäläiset.

Oppimistaitojen kehittymistä arvioitiin, kuinka opiskelija on löytänyt lähdemateriaalia kierrätysmateriaalien työstämiseen. Aiheeseen ei ole saatavilla yksiselitteistä tietoa vaan se on koottava eri lähteistä. Yhteistoiminnallisen oppimisen tarkoituksena oli että opiskelijat jakavat omaa osaamista ja tietämystään vilpittömästi ryhmäläisille, mutta osaavat myös vastaanottaa toisten tietoja ja kommentteja.

5.4 Motivaatioalue

Motivaatioalueessa arvioitiin asiakaslähtöisen tuotteen valmistusta, jossa vaaditaan sitoutumista ja palvelualltiutta. Sitoutuminen tarkoittaa, että luvataan tehdä asiakkaalle tuote, josta ollaan aidosti kiinnostuneita. Palvellaan ja autetaan asiakasta, että hän olisi mahdollisimman tyytyväinen.

Sitoutuminen kuuluu yhteistoiminnalliseen oppimiseen eli tässä tapauksessa ryhmäläiset sitoutuvat yhdessä tekemään työn ja heillä kaikilla oli yksi yhteinen päämäärä. Ryhmä toimii oma-aloitteisesti laaditussa aikataulussa.

Kierrätysmateriaalien työstäminen ei ole ongelmatonta, siinä tarvitaan pitkäjänteisyyttä ja luottamusta omiin ja ryhmäläisten kykyihin. Eteen tulevat ongelmat eivät saa lannistaa, vaan niitä pitää ottaa oppi hyödyksi.

Palvelualltius kuului tavoitteissa oppimistaitoihin eli ollaan valmiita auttamaan toisia ryhmiä tarvittaessa ja ajatellaan toisia ryhmiä esimerkiksi materiaalien valinnassa tai värimaailmassa sopusointuisen lopputuloksen aikaansaamiseksi.

5.6 Mukautumisalue

Mukautumisalueessa arvioitiin asiakaslähtöisen tuotteen ulkoisia ehtoja, kuten aikataulua ja hintaa. Opiskelijan oli osattava arvioida toimintaansa ja lähinnä taitojaan eli riittävätkö ne toteuttamaan asiakkaan toiveet. Jos ne eivät riitä, niin on osattava muuttaa suunnitelmia ja tehdä asiakkaalle ehdotuksia tilanteen mukaan.

Arviointi kohdistui siihen, kuinka hyvin asiakkaiden toiveet, vaatimukset ja käyttötarkoitukset ovat onnistuneet. Asiakkaan tyytyväisyys on paras mittari. Tässä tapauksessa asiakkaina olivat asuntolan asukkaat. Opintokokonaisuuden tavoitteena oli myös kehittää eettisiä ja esteettisiä taitoja, mikä tarkoittaa toimimista vastuullisesti,

oikeudenmukaisesti ja tehtyjen sopimusten mukaisesti. Esimerkiksi opiskelijan piti huomioida kuluttajasuojasäädöksiä, kuten julkisen tilan valaistukset ja sen turvamääräykset.

7 POHDINTA

Arviointi pitää sisällään monia asioita, mutta kehittämishankkeeni perusteella tärkeimmiksi asioiksi nousi oppijoiden oppiminen ja kehittyminen. Arviointi sana voi olla joillekin pelottava tai liian voimakas, ehkä sitä voisi pehmentää termeillä ammatillinen kasvu tai kehityskeskustelut. Arvioinnista ei pitäisi pitää niin suurta numeroa vaan painottaa enemmän kehittymisen merkitystä. Opiskelussa opittavia asioita on paljon ja niiden kaikkien sisäistäminen täydellisesti on mahdotonta. Opiskeltavista asioista pitäisi osata poimia itselle tärkeimmät asiat ja kehittää niitä, mutta myös ymmärtää jättää vähemmälle ne, joihin taidot eivät riitä.

Itsearviointi on vaikeaa ja se vaatii hyvää itsetuntemusta. Mielestäni laatimani arviointilomake on hyvä apuväline itsearviointiin. Se auttaa ymmärtämään omaa toimintaa, mutta myös vertailemaan eri suorituksia toisiinsa.

Opintokokonaisuudessa oli monta tavoitetta ja ohjauskeskustelussa kysyin ryhmiltä, mitä olivat pääasiassa oppineet. Itse ajattelin että he oppivat kierrätysmateriaalien monipuolista käyttöä, mutta he kertoivat oppineensa enemmän tuntemaan luokkatovereitaan ja ryhmässä työskentelyä. Heillä oli vahva tuotannollistekninen osaaminen, joten heidän ei tarvinnut käyttää voimavaroja siihen vaan enemmänkin yhdessä toimimiseen

Jos opetusmenetelmänä on yhteistoiminnallinen oppiminen, niin opinnoille asetut tavoitteet eivät saa olla liian vaatia ja korkeita. Ehkä mieluummin niin, että on monta pientä tavoitetta ja ne pyritään saamaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Oppilaiden motivointi ei ollut tässä opintokokonaisuudessa vaikeaa, koska tämän päivän trendi on kierrättäminen ja sisustaminen. Tavoitteiden kertominen opiskelijoille on tärkeää: mikä on päämäärä ja miten sinne päästään. Tässä oli selkeä päämäärä, siksi opiskelijoiden motivaatio pysyi korkealla.

Perehdyin tässä hankkeessa käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon valtakunnallisen opetussuunnitelman tavoitteisiin ja arviointiin. Kehittämishankkeen kautta ymmärrän, kuinka tärkeää on perehtyä oppilaitoksen opetussuunnitelmaan ja konkreettisesti ymmärtää, mitä tavoitteet tarkoittavat. On eri asia toimia opettajana kansalaisopistossa kuin ammatillisessa oppilaitoksessa. Kansalaisopistossa painottuu eniten toiminta, tavoitteet määritellään väljästi ja arviointi tapahtuu toiminnan yhteydessä lähinnä ohjauksen muodossa. Ammatillisessa koulutuksessa opettajan tulee toiminnan lisäksi hallita kokonaisuus: tavoitteet, toiminta ja arviointi.

LÄHTEET

Arviointi ja kehityskeskustelut. 2000. Toim. J. Vuorinen. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Avoin yliopisto. Opas opiskeluun. Arviointi. Viitattu 19.1.2007.

www.avoinyliopisto.fi/neuvonta/sisarv.html

Collin, J. Korhonen, K. Penttinen, L. Vakiala, V. 2003. Tutkiva verkko-oppiminen. Verkkosivut Yhteistoiminnallinen oppiminen. Viitattu 8.1.2007.

www.tutkiva.edu.hel.fi/yhteisto.html

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto. 2001. Opetushallitus. Helsinki: Hakapaino Oy.

Sahlberg, P. & Sharan, S. 2002. Yhteistoiminnallisen oppimisen käsikirja. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Verkkotutor. Verkkosivut Vuorovaikutus – tavoitteettomasta keskustelusta dialogiin. Viitattu 2.2.2007.

<http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/ohjkesk.htm>

Tenhula, T. Arvioinnin abc. Artikkelit Arviointitapa vaikuttaa opiskelutyyliin. Viitattu 30.1.2007.

http://www.tievie oulu.fi/arvioinnin_abc/artikkelit/paakirjoitus.htm

Virta, A. 1999. Uudistuva oppimisen arviointi. Turun opettajankoulutuslaitos. Turku: Painosalama Oy.

Väärälä, R. 1995. Ammattikoulutus ja kvalifikaatiot. Lapin yliopisto. Rovaniemi: Lapin yliopiston monistuskeskus.

LIITTEET

Liite 1. Väritetty tilkkutäkki-arviointilomake

NUMERO	TUOTANNOLLIS – TEKNINEN ALUE	INNOVATIIVISUUS ALUE	SOSIOKULTTUURINEN ALUE	MOTIVAATIO ALUE	MUKAUTUMIS ALUE
K5	Laadukas ja siisti tuote. Nopea, taloudellinen ja toimiva työprosessi. Tietoa soveltava.	Kehittelee ja ideoi pitkäjänteisesti, rikkoo rutiineja, innostunut oppimaan uutta, havaitsee muutostarpeita, reflektoi.	Rakentaa aktiivisesti vuorovaikutusta, innostaa toisetkin mukaan, kyky yhdistää toisten osaamista.	Oma-aloitteinen, aidosti kiinnostunut ja sitoutunut, eteen tulevat ongelmat eivät lannista. Avulias.	Toimii vastuullisesti, arvioi toimintaansa ja muuttaa sitä tarvittaessa. Toteuttaa täydellisesti asiakkaan toiveet.
H4	Hyvä ja siisti tuote. Sujuva työprosessi. Tietoa soveltava.	Kehittelee ja ideoi, soveltaa tietoa, halu oppia uutta, reflektoi.	Rakentaa vuorovaikutusta, tarttuu tilanteisiin, kannustava.	„Oma-aloitteinen, kiinnostunut, eteen tulevat ongelmat eivät lannista.	Arvioi toimintaansa. Tekee työn asiakkaan toiveiden mukaan.
H3	Kohtalaisen hyvä tuote ja työprosessi, parantamisen varaa, mutta ovat toimivia.	Aikaisemmin opitun mallin toteuttaminen, mutta omaa ideointia mukana.	On mukana ja osallistuu positiivisesti.	Ajoittain kiinnostunut, toimii ohjeiden mukaan.	Tekee työn asiakkaan toiveen mukaan, mutta prosessissa pieniä puutteita.
T2	Tuotteessa ja työskentelyssä virheitä, mutta ovat korjattavissa.	Aikaisemmin opitun mallin toteuttaminen.	On mukana, mutta ei erikoisen innostunut.	Toimii lähes ohjeiden mukaan.	Tekee työn ohjattuna valmiiksi, mutta ei pysty toteuttamaan kaikkia asiakkaan toiveita.
T1	Tuotteessa ja työskentelyssä paljon virheitä, mutta ovat korjattavissa.	Toistaa ja jäljittelee. Ei osaa arvioida työtään.	On mukana, mutta vetäytyy ja on passiivinen.	Tekee, kun pitää, aloitteeton, lyhytjänteinen.	Tekee työn ohjattuna valmiiksi, mutta asiakkaan toiveet ei toteudu. Vastuuntunnoton.